

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ครอบครัวโดยเฉพาะพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งและโดยตรงในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก โดยเฉพาะในช่วงปฐมวัยระยะแรกเกิดถึง 5 ปี เป็นช่วงที่สมองพัฒนาอย่างรวดเร็ว (จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ และคณะ, 2546; ธนพร โกมะหะวงศ์, 2544; นิตยา คชภักดี, 2543) หากพ่อแม่มีความรู้และมีการปฏิบัติการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างถูกต้องเหมาะสม โดยการอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยความรัก ความอบอุ่นอย่างเพียงพอ ร่วมกับการส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ที่ถูกต้องเหมาะสม อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องทั้งที่บ้านและโรงเรียน จะส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีสมวัย มีศักยภาพที่สมบูรณ์สูงสุดพร้อมในทุกด้าน หากเด็กขาดการส่งเสริมพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ขาดสิ่งเร้าที่เหมาะสมจะทำให้ขาดสัญญาณประสาทที่จะไปกระตุ้นระบบประสาทที่กำลังเติบโตให้ทำงานได้อย่างสมบูรณ์ซึ่งจะส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กตลอดชีวิต การขาดเซย์เมื่อเด็กโตไม่ได้ผลดีเท่ากับการเลี้ยงดูโดยคำนึงถึงการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็กในช่วงปฐมวัย (นิตยา คชภักดี, 2543)

ครอบครัวไทยมีแนวโน้มจะนำเด็กปฐมวัยไปฝากเลี้ยงในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งเปรียบเสมือนบ้านที่สองของเด็กที่มีผู้ดูแลแทนพ่อแม่ในช่วงกลางวันมากขึ้นและเร็วขึ้น จากการสำรวจในปีพ.ศ. 2540 พบว่า เด็กปฐมวัยได้รับการเลี้ยงดูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร้อยละ 37.3 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 50 ในปีพ.ศ. 2547 (ณรงค์ศักดิ์ อังคะสุวพลา, 2548; ศิริพร ภัณฑุชนะ และคณะ, 2542) จากการประเมินมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กที่ร่วมโครงการในปีพ.ศ. 2547 จำนวน 13,813 แห่ง ผ่านเกณฑ์ระดับดีและระดับดีมากร้อยละ 22.29 ซึ่งนับว่ามีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องมีศูนย์เด็กเล็กที่ได้มาตรฐาน ศูนย์เด็กเล็กที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินส่วนใหญ่มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและการประเมินพัฒนาการเด็กยังทำได้ไม่ครอบคลุม (ณรงค์ศักดิ์ อังคะสุวพลา, 2548) นอกจากนี้ จิราพร วงศ์ใหญ่ (2539) ยังพบว่าสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเขตเทศบาลนครเชียงใหม่จำนวน 49 แห่งส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแต่ไม่ใช่ทุกรายข้อและรายด้าน สิ่งที่ต้องปรับปรุงอย่างมากคือด้านการให้ความรู้และคำแนะนำแก่บิดามารดาเด็ก ซึ่งมีการติดต่อโดยใช้จดหมายแจ้งข่าวต่างๆ แก่ผู้ปกครองเพียงร้อยละ 32.7 มีการจัดบอร์ดให้ความรู้ร้อยละ 24.5 และมีการแจกแผ่นพับร้อยละ 20.4

สถิติเด็กวัยแรกเกิด ปีพ.ศ. 2550 ของประเทศไทยมีประมาณ 458,300 คน (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2551) ซึ่งสันทยากร อรรถชาติ และคณะ (2550) สำรวจพัฒนาการเด็กของศูนย์อนามัยที่ 6 ในปี พ.ศ. 2548 พบว่าภาพรวมเด็กอายุ 0-5 ปีมีพัฒนาการสงสัยล่าช้าร้อยละ 71.5 เด็กอายุ 19-24 เดือนมีพัฒนาการสงสัยล่าช้าร้อยละ 15.6 และเด็กอายุ 48-54 เดือนสงสัยล่าช้าด้านกล้ามเนื้อเล็กร้อยละ 20.2 สุวัฒน์ กุศลเลิศจริยา และคณะ (2549) พบว่าภาพรวมเด็กอายุ 0-5 ปีในเขตการสาธารณสุขที่ 5 มีพัฒนาการสมวัยร้อยละ 74.0 พัฒนาการที่สงสัยล่าช้าได้แก่ ด้านภาษาและด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็ก สินีนาฏ จิตต์ภักดี (2541) พบว่า เด็กอายุ 0-5 ปี จำนวน 384 คนที่มารับบริการในคลินิกเด็กดีของโรงพยาบาลชุมชน 10 แห่งในจังหวัดเชียงใหม่ ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินพัฒนาการในบางด้านถึงร้อยละ 36.5 จากข้อมูลนี้จะเห็นได้ว่าเด็กจำนวนไม่น้อยมีปัญหาพัฒนาการไม่สมวัย สาเหตุส่วนหนึ่งเนื่องจากพ่อแม่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาชั้นประถม ซึ่งอาจสันนิษฐานได้ว่าขาดความรู้ความเข้าใจและไม่ตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก (สินีนาฏ จิตต์ภักดี, 2541)

หลายผลการวิจัยพบว่าสิ่งสำคัญในการส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีคือต้องส่งเสริมครอบครัวและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็กให้มีความรู้และมีพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่ถูกต้อง (จินตนา วัชรากุล, 2533; จิรนนท์ ไขแก้ว, 2545; จำรัส ปิ่นเงิน, 2536; จวงจันทร์ แสนทา, 2543; ตติรัตน์ พัฒนาอุตสาหกรรม, 2539; ปิยพรรณ ตระกูลทิพย์, 2547; สายชล บุญวิสุทธานนท์, 2543; เสาวณีย์ ใจ้วตระกูล, 2544) ตติรัตน์ พัฒนาอุตสาหกรรม (2539) พบว่าความรู้และพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการบุตรปฐมวัยของมารดาหลังจากได้รับความรู้ที่บ้านดีกว่าก่อนการได้รับความรู้ จำรัส ปิ่นเงิน (2536) พบว่าพฤติกรรมเลี้ยงดูเด็กของมารดา ร้อยละ 76.6 มีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการของเด็กอายุ 0-5 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การส่งเสริมให้เด็กอายุ 0-5 ปีมีพัฒนาการสมวัยและการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กก่อนอยู่ เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพคนตามแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-พ.ศ. 2549) ซึ่งกำหนดมาตรการการให้ความรู้แก่พ่อแม่ผู้ปกครองและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างถูกต้อง (คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549, 2545) ปัจจุบันเป้าหมายหนึ่งของแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ในยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้คือการเร่งรัดงานสุขภาพเชิงรุกในการส่งเสริมบทบาทของครอบครัวพ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชนให้มีกระบวนการเรียนรู้สุขภาพะทางปัญญาและทักษะด้านสุขภาพ เพื่อสร้างพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์และพัฒนาคุณภาพคนให้มีชีวิตที่ดั่งงามเต็มศักยภาพของความเป็นมนุษย์ โดยให้สถาบันการศึกษา ร่วมกันเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้กับพ่อแม่ผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องในการดูแลสุขภาพและพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดทั้งทางจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้เด็กเติบโตตามวัยอย่างเหมาะสมและพร้อมเรียนรู้ และเพื่อสร้างและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความพร้อมด้านสติปัญญา อารมณ์ จิตใจ

ทักษะชีวิตและความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต (คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554, 2550) รวมทั้งเป้าหมายของกรมอนามัยในปี 2550 กำหนดให้เด็ก 0-5 ปี มีพัฒนาการสมวัยร้อยละ 90

ความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของพ่อแม่ผู้ปกครองได้มาจากหลายแหล่งในสังคม ผู้ปกครองที่ได้รับความรู้ด้วยวิธีการที่แตกต่างกันอาจจะส่งผลต่อการมีความรู้และการปฏิบัติการเลี้ยงดูเด็กที่แตกต่างกันด้วย ซึ่งอาจมีความถูกต้อง ไม่เพียงพอต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้เป็นไปตามวัย โดยเฉพาะครอบครัวที่อยู่ในชนบทซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มประชากรที่ด้อยโอกาสทางสังคม (ชฎาภรณ์ วัฒนวิไล, 2540; นุชนาถ สะกะมะณี, 2541; ศุภานันท์ สุวรรณกิจ, 2538) ครอบครัวที่มีระดับการศึกษาสูงและฐานะเศรษฐกิจดี เด็กจะมีพัฒนาการโดยรวมอยู่ในระดับสูงกว่าครอบครัวที่มีระดับการศึกษาและฐานะเศรษฐกิจต่ำ (จรัส ปิ่นเงิน, 2536; อุดม ถักษณ์วิจารณ์ และคณะ, 2535)

ดังนั้นจึงควรมีการให้ความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแก่พ่อแม่ผู้ปกครอง ซึ่ง Bloom (1956) กล่าวว่า จุดประสงค์ที่สำคัญของเรียนรู้ คือเพื่อให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์ 3 หมวดคือ 1) พฤติกรรมพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ ความเชื่อ ความสนใจ เจตคติ ค่านิยม 2) พฤติกรรมด้านจิตพิสัย (Affective Domain) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจที่แสดงออกมาในรูปของ ค่านิยม เจตคติ และ 3) พฤติกรรมด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงด้านการเคลื่อนไหวของร่างกาย เพื่อให้เกิดความชำนาญหรือทักษะ

ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัด 2 แห่ง คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเจดีย์แม่ครัวมีเด็กประมาณ 120 คนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแพะแม่แฝกใหม่มีเด็กประมาณ 180 คน จากรายงานสรุปผลการดำเนินงานปี พ.ศ. 2549 ของสถานีอนามัยเจดีย์แม่ครัว พบว่า ผู้ปกครองเด็กแรกเกิดถึง 5 ปี ขาดความรู้ ความเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่อาจทำให้เกิดปัญหาต่อพัฒนาการเด็ก อีกทั้งปัจจุบันบิดามารดาส่วนใหญ่จำเป็นต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้านทำให้มีเวลาดูแลใกล้ชิดบุตรน้อยลง ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัวที่ขาดญาติผู้ใหญ่เป็นที่พึ่งในการเลี้ยงดูเด็ก เด็กร้อยละ 93.36 (239 คน) ของตำบลแม่แฝกใหม่จึงถูกนำไปฝากเลี้ยงที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีอยู่ทั้ง 2 แห่งดังกล่าว ซึ่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแพะแม่แฝกใหม่มีเฉพาะทันตแพทย์ประจำอำเภอไปตรวจรักษาฟันเด็กแต่ไม่มีบุคลากรทีมสุขภาพอื่นเข้าไปตรวจสุขภาพหรือประเมินพัฒนาการเด็ก รวมทั้งไม่มีการอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครองอย่างเป็นรูปธรรมเกี่ยวกับการดูแลเด็กทางด้านอื่นๆ เลย ถึงแม้ว่าเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีที่ศูนย์นี้ได้รับการตรวจคัดกรองพัฒนาการแต่เป็นการตรวจคัดกรองโดยใช้แบบสังเกตอย่างง่ายโดยผู้ดูแลเด็กในศูนย์ที่ไม่ต้องใช้อุปกรณ์และไม่ได้แยกเป็นการตรวจคัดกรองพัฒนาการรายด้าน ซึ่งการตรวจคัดกรองโดยวิธีดังกล่าวอาจมีความละเอียด ไม่เพียงพอที่จะตรวจคัดกรองเด็กที่มีปัญหาพัฒนาการล่าช้าไม่ชัดเจนและเด็กกลุ่มเสี่ยงที่จะมีพัฒนาการล่าช้าได้ ยิ่งกว่านั้นครู

และผู้ดูแลเด็กในศูนย์แห่งนี้ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาแค่ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเท่านั้น ประกอบกับพ่อแม่ผู้ปกครองเด็กในศูนย์แห่งนี้ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาแค่ชั้นประถม จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนถึงปัญหาและแนวโน้มที่จะเกิดปัญหาที่อาจมีผลทำให้เด็กปฐมวัยในศูนย์แห่งนี้มีพัฒนาการล่าช้า ถ้าเด็กมีพัฒนาการล่าช้าแม้เพียงด้านเดียวจะมีผลกระทบต่อพัฒนาการด้านอื่นๆด้วย ทำให้เด็กไม่สามารถดูแลตัวเองได้ตามวัยและเป็นภาระของครอบครัวอย่างต่อเนื่อง แต่เด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าไม่ว่าจากสาเหตุทางกรรมพันธุ์หรือสิ่งแวดล้อมถ้าได้รับการส่งเสริมพัฒนาการภายในช่วง 5 ปีแรกเด็กจะมีพัฒนาการดีขึ้นกว่าเดิมได้ (สินีนาฏ จิตต์ภักดี, 2541)

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์พยาบาลเด็ก ได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องมีการส่งเสริมเชิงรุกแก่ผู้ปกครองในศูนย์แห่งนี้ให้มีความรู้ ความเข้าใจเพียงพอที่จะนำไปสู่การปฏิบัติปรับเปลี่ยนพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยให้เป็นไปตามวัยอย่างถูกต้องเหมาะสม และต่อเนื่องทั้งที่บ้านและที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแพะแม่แฝกใหม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เปรียบเทียบความรู้และพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยระหว่างผู้ปกครองกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการสอนและกลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรมการสอน ก่อนการทดลอง
2. เปรียบเทียบความรู้และพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยระหว่างผู้ปกครองกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการสอนและกลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรมการสอน หลังการทดลอง
3. เปรียบเทียบความรู้และพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการสอน ก่อนและหลังการทดลอง
4. เปรียบเทียบความรู้และพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองกลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรมการสอน ก่อนและหลังการทดลอง

สมมติฐานของการวิจัย

1. คะแนนความรู้และพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการสอนและกลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรมการสอน ก่อนการทดลองไม่แตกต่างกัน
2. คะแนนความรู้และพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยหลังการทดลองของผู้ปกครองกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการสอนมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรมการสอน
3. คะแนนความรู้และพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการสอน หลังการทดลองมากกว่าก่อนการทดลอง

4. คะแนนความรู้และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองกลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรมการสอน ก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการสอนต่อความรู้และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยศึกษาในผู้ปกครองเด็กอายุ 2-5 ปีที่มารับบริการที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแพะแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่จำนวน 80 คน ระหว่างเดือนตุลาคม ถึง เดือนธันวาคม 2550

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความรู้และพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอายุ 2-5 ปี ของผู้ปกครอง
2. ผู้ปกครองเด็กที่ได้รับโปรแกรมการสอนสามารถนำความรู้ไปส่งเสริมพัฒนาการเด็กอายุ 2-5 ปี อย่างถูกต้องเหมาะสมและต่อเนื่องและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดูแลเด็กอื่นในครอบครัว และชุมชนของตนเองได้
3. เด็กอายุ 2-5 ปี ที่ผู้ปกครองได้รับ โปรแกรมการสอนมีพัฒนาการสมวัย
4. ผลการศึกษาวิจัยนี้จะนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาการพยาบาลเด็ก และวิชาการพยาบาลชุมชนสำหรับนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค มหาวิทยาลัยพายัพ

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

โปรแกรมการสอน หมายถึง แผนกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเด็กเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก หมายถึง กิจกรรมหรือวิธีการที่ผู้ปกครองปฏิบัติต่อเด็กที่แสดงถึงการช่วยส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเพื่อให้เด็กมีการพัฒนาความสามารถของตนเองได้เหมาะสมตามวัย แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ

1. การส่งเสริมพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว/กล้ามเนื้อใหญ่ หมายถึงกิจกรรมที่ผู้ปกครองส่งเสริมให้เด็กใช้กล้ามเนื้อโดยเฉพาะแขน ขาในการเคลื่อนไหวร่างกาย เช่น การจัดหาของเล่นที่สามารถโยนและรับเล่นกับเด็ก การหัดให้เด็กเดินขึ้นลงบันไดเองโดยมีผู้ปกครองอยู่ใกล้ๆ การหัดให้เด็กกระโดดขาเดียวและสองขา หรือการหัดให้เด็กถีบจักรยาน 3 ล้อ เป็นต้น

2. การส่งเสริมพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา หมายถึงกิจกรรมที่ผู้ปกครองส่งเสริมเด็กเกี่ยวกับการประสานการทำงานระหว่างมือกับตา การมองเห็นและการใช้มือจับสิ่งของเช่น การจัดหาอุปกรณ์และสอนให้เด็กหัดเขียนเส้นตรงและวงกลม การหัดให้เด็กใช้นิ้วมือจับสิ่งของเล็กๆ เช่น การตบบล็อก การติดกระดาษ เป็นต้น

3. การส่งเสริมพัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา หมายถึงกิจกรรมที่ผู้ปกครองส่งเสริมให้เด็กปฏิบัติตามคำสั่ง เช่น การหัดให้เด็กเปรียบเทียบสิ่งของที่แตกต่างหรือเหมือนกัน การจับคู่ของใช้ การรู้จักอวัยวะของร่างกาย เป็นต้น

4. การส่งเสริมพัฒนาการด้านการใช้ภาษา หมายถึงกิจกรรมที่ผู้ปกครองส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกถึงความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารกับบุคคลอื่นเช่น การกระตุ้นให้เด็กพูดและโต้ตอบ การสอนให้เด็กรู้จักและเรียกชื่อนามสกุลของตนเอง การสอนให้เด็กร้องเพลง สวดมนต์หรือท่องคำคล้องจองง่ายๆ การสอนให้เด็กเล่าเรื่องราวต่างๆ และการนับเลข เป็นต้น

5. การส่งเสริมพัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม หมายถึงกิจกรรมที่ผู้ปกครองส่งเสริมการแสดงออกและการปรับตัวของเด็กเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยให้เด็กทำกิจวัตรประจำวันด้วยตนเองเช่น การทำความสะอาดหลังขับถ่าย อุจจาระ การฝึกให้รับประทานอาหารเอง และการช่วยทำงานบ้านง่ายๆ เป็นต้น รวมทั้งการกระตุ้นให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์และเข้ากลุ่มกับผู้อื่น การสอนให้เด็กปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม เช่น การแบ่งปันของเล่นหรือขนม การเข้าแถว การเล่านิทานที่มีคติสอนใจให้เด็กฟัง การฝึกให้เด็กรู้จักการไหว้ผู้ใหญ่ การกล่าวคำขอบคุณและขอโทษในโอกาสต่างๆ เป็นต้น

ความรู้ของผู้ปกครอง หมายถึงการรับรู้และความเข้าใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับข้อเท็จจริงเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการเด็กทั้ง 5 ด้านดังที่ได้นิยามไว้แล้ว ซึ่งประเมินเป็นคะแนนจากแบบทดสอบความรู้เรื่องการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

พฤติกรรมของผู้ปกครอง หมายถึงการกระทำที่ผู้ปกครองปฏิบัติต่อเด็กในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยทั้ง 5 ด้านดังที่ได้นิยามไว้แล้ว ซึ่งประเมินเป็นคะแนนจากแบบสอบถามพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแพะแม่แฝกใหม่ ตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

เด็กปฐมวัย หมายถึงเด็กอายุ 2-5 ปี ที่มารับบริการที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแพะแม่แฝกใหม่

ผู้ปกครอง หมายถึง บิดาหรือมารดาหรือสมาชิกในครอบครัวที่ดูแลเด็กที่มารับบริการที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแพะแม่แฝกใหม่